

Meisje met de parel of Het Behouden Huys

Leerlingen maken historische objecten

Op het Petrus Canisius College in Alkmaar maken leerlingen in de onderbouw van het vwo-Xtra voor het vak geschiedenis elk jaar een object. Ze mogen zelf kiezen wat ze gaan maken, als het maar uit een periode komt die dat jaar in de les behandeld wordt.

Lisa Oskamp is docent geschiedenis aan het Petrus Canisius College in Alkmaar. Met dank aan Corien Hielkema.

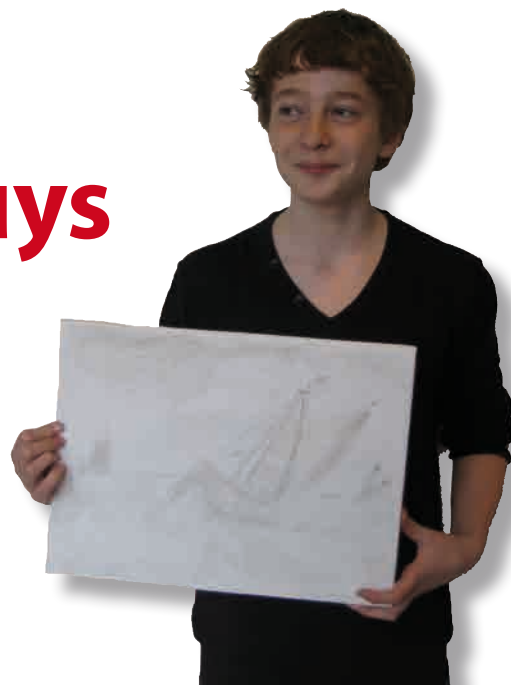

Kim Sommer (12) koos voor een Romeinse munt. *'Ik wilde iets met munten doen, maar een munt op ware grootte leek me heel moeilijk, dus daarom heb ik een grote munt gemaakt. Ik heb op een website waar munten geveild worden, een voorbeeld opgezocht. De munt is gemaakt van twee lagen op elkaar geplakt mdf waar ik een cirkel uit gezaagd heb. De zijanten heb ik met schuurpapier glad gemaakt en ik heb er stoffeernagels in geslagen. Ik heb Julius Caesar van klei nagemaakt. Als laatste heb ik er primer op gespoten en de munt een gouden kleur gegeven. Ik denk dat ik er drie uur over gedaan heb, maar ik vond het leuk om er aan te werken, want ik houd van knutselen.'*

Wanneer je leerlingen de opdracht geeft om een historisch object te maken, komen ze met allerlei bijzondere dingen: van een Romeinse jurk van stof tot een VOC-schip van hout, van een gekleide gevelsteen tot een nageschilderd 'Meisje met de parel' van Vermeer. Voordat de leerlingen het object in elkaar zetten, moeten ze eerst onderzoek doen. Hoe heeft het er precies uit gezien? Waar werd het voor gebruikt? Van welke materialen kan het het best worden nagemaakt? De uitkomsten van dit onderzoek worden aan de klas gepresenteerd.

Talenten

Binnen vwo-Xtra wordt gewerkt vanuit het beginsel van de meervoudige intelligentie. Deze theorie is begin jaren tachtig ontwikkeld door Howard Gardner. In zijn boek *Frames of Mind: The theory of Multiple Intelligences* legt hij uit dat de IQ-test geen goed instrument is om de intelligentie te meten, omdat dit te eenzijdig is. Volgens Gardner bezit elke persoon een aantal (mentale) vaardigheden en talenten op een bepaald

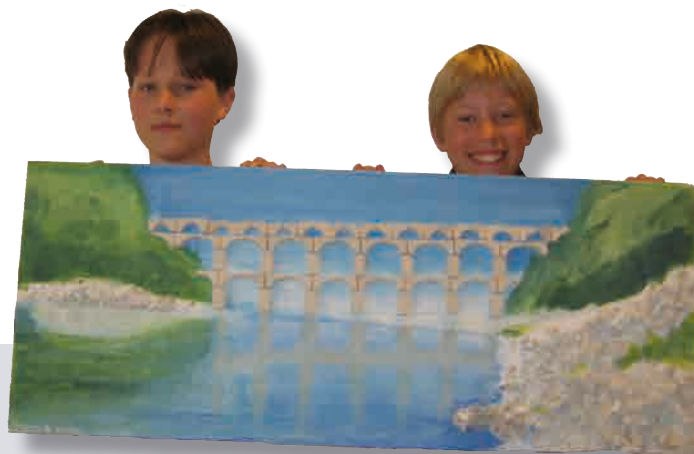

Ian Hornkamp (13) tekende een werk van de schilder Jan van Goyen na. *'Ik wilde een tekening maken, omdat ik goed kan tekenen. Ik ben toen gaan zoeken op internet naar schilderijen en tekeningen uit de Gouden Eeuw. Op de website van de AVRO kwam ik terecht bij een filmpje over het schetsboek van Jan van Goyen. Daar heb ik een tekening van nagemaakt. Ik denk dat ik er ongeveer een uur mee bezig ben geweest. Ik vond het leuk, omdat ik zelf mocht bedenken wat ik wilde doen. Het is ook fijn om niet alleen het boek te gebruiken.'*

gebied. In eerste instantie onderscheidt Gardner zeven van deze gebieden of intelligenties: de interpersoonlijke (samenwerken), intrapersoonlijke (reflecteren), lichamelijke-motorische (motoriek bij gymnastiek en houding bij presentaties), logisch-mathematische (logisch redeneren en omgang met cijfers), muzikaal-ritmische (gevoel voor ritme en manier van vertellen), verbaal-linguïstische (ideeën verwoorden en argumenteren) en visueel-ruimte-

lijke (gevoel voor kleur en het scheppen van beelden).¹ Later voegde hij een achtste intelligentie toe, de natuurgerichte (interesse in de natuur en verzamelen en ordenen van informatie).²

Bij deze opdracht hebben de leerlingen verschillende van de bovengenoemde intelligenties gecombineerd. De verbaal-linguïstische en natuurgerichte intelligentie worden bijvoorbeeld ingezet bij het onderzoek naar schriftelijke bronnen. Leerlingen moeten ook meten hoe groot het object moet worden en of de verhoudingen kloppen: dit behoort bij de logisch-mathematische intelligentie. Leerlingen die ervoor hebben gekozen om een schilderij te maken of die visuele bronnen hebben bestudeerd, gebruiken de visueel-ruimtelijke intelligentie. Het maken van het object en het presenteren van de toelichting valt onder de lichamelijke-motorische intelligentie. Leerlingen die in een groepje werken, hebben uiteraard de interpersoonlijke intelligentie gebruikt. Zo bekeken past deze opdracht goed bij meervoudig intelligent onderwijs, omdat er in één ►

Mats Kooge (13) en Stijn Swart (13) maakten een 3D-schilderij van de Pont du Gard. Stijn: 'We wilden iets met gips doen. Het Colosseum leek me leuk, maar dat is te groot voor gips. Toen gingen we zoeken naar afbeeldingen en zo kwamen we op de Pont du Gard, het aquaduct in Frankrijk. We hebben toen twee weken gewerkt om het van gips te bouwen, maar we hadden toen pas een vijfde van de gipsblokjes gebruikt. Dus we besloten er een 3D-schilderij van te maken.'

Mats: 'Stijn heeft het gips gegoten en ik heb het schilderij gemaakt. Eerst heb ik de omgeving en het gips geschilderd en dat gips hebben we er daarna opgeplakt. De rest van de blokjes gips hebben we kapot geslagen zodat we het gruis konden gebruiken als rotsen. En om het echt te laten lijken, heb ik ook een weerspiegeling van de brug in het water geschilderd.'

Stijn: 'Het was leuk om te maken. Het is gewoon weer eens wat anders dan standaard maak- of leerwerk, en je leert er toch wat van.'

Zilver Dirks (13) schilderde Meisje met de parel van Johannes Vermeer.

'Ik kende dit schilderij al en ik vind het erg mooi. Ik houd van schilderen en daarom wilde ik dit namaken. Ik ben er in totaal zo'n zes uur mee bezig geweest. De achtergrond heb ik als eerste gemaakt, daarna de grote vlakken en tot slot de details. De ogen en de neus heb ik acht keer opnieuw gedaan! Ik vond het een leuke opdracht, omdat je vrij bent in wat je doet.'

► Voor de intelligenties en de koppeling aan het onderwijs, zie: S. Ebbers en S. Ettekooven, *Effectief leren. Basisboek* (Groningen/Houten 2005), p. 112-115. Tussen haakjes heb ik steeds een voorbeeld genoemd van waar het bij de betreffende intelligentie om gaat, maar er zijn natuurlijk veel meer zaken die onder een bepaalde intelligentie vallen. ► Inmiddels is er volgens Gardner ook een negende intelligentie, de existentiële. Zie: H. Gardner, *Intelligence reframed* (New York 1999).

► Zie voor diverse werkvormen: A. Wilschut, D. van Straaten en M. van Riessen, *Geschiedenisdidactiek. Handboek voor de vakdocent* (Bussum 2004) en R. Marzano en W. Miedema, *Leren in vijf dimensies. Moderne didactiek voor het voortgezet onderwijs* (Assen 2008).

keer veel intelligenties tegelijk aan bod komen. Dit wil echter niet zeggen dat het elders niet gebruikt kan worden, want het gaat in principe om een leerlinggestuurde werkvorm die elk type geschiedenisonderwijs kan verdiepen.³

Vinger aan de pols

Enkele jaren ervaring met het maken van objecten hebben geleerd dat een aantal zaken van belang is om de opdracht te laten slagen. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat de

opdracht ruim van tevoren wordt aangekondigd, zodat elke leerling de tijd kan nemen om uit te zoeken uit welke periode hij iets wil maken en wat hij wil maken. Daarnaast is het goed als de docent de vinger aan de pols houdt. U kunt bijvoorbeeld een deadline van een maand geven om met een idee te komen en in de les af en toe vragen hoe het werk vordert. Daarna zijn nog een aantal weken nodig om het idee uit te voeren.

Er zijn altijd leerlingen die naar eigen zeggen 'niets kunnen verzinnen' of 'niets kunnen maken'. U kunt hen dan vertellen dat het niet per se om een 3D-object hoeft te gaan. Een krant uit de tijd van de Franse Revolutie waarbij de leerling zelf de artikelen schrijft, de afbeeldingen bij elkaar zoekt of tekent en rekening houdt met het type papier waar hij de krant van maakt, is ook een bijzonder object. Het is tot slot belangrijk om te benadrukken dat leerlingen voldoende aandacht besteden aan de toelichting van het object, omdat anders de kans bestaat dat ze iets namaken van een afbeelding zonder uit te zoeken waarvoor het gemaakt heeft of wie het gemaakt heeft. Het gaat er nu juist om dat ze op dat gebied iets leren. Handig hulpmiddel is het 'nakijkformat van het object'.⁴ Wel dient het object zelf het zwaarst mee te wegen in de beoordeling van deze opdracht, want dat geeft leerlingen de kans om met een andere vaardigheid punten te scoren. ■

Tim van der Veer (14) knutselde 'Het Behouden Huys' op Nova Zembla in elkaar.

'Ik heb het boek De overwintering op Nova Zembla gelezen van Lieneke Dijkzeul en het leek mij daarom leuk om dit te maken. Ik heb karton, montagekit, lijm, tape en verf gebruikt. De ondergrond bestaat uit losse blokken die ik in elkaar gevouwen en aan elkaar getaped heb. Als

laatste heb ik het huis geschilderd en de ijsbeer erbij gezet. Het is leuk om het net zo lang uit te proberen tot het goed is. Ik heb het huis drie of vier keer gebouwd voordat ik er tevreden over was.'

Jurre Holzhauer (13) maakte een Romeins harnas.

'Ik zag het harnas bij het Archeon en het leek me leuk om dat na te maken. Ik heb van rode stof een soort jurkje gemaakt voor onder het harnas. Van zilver karton en splitpennen heb ik het harnas in elkaar gezet. Toen heb ik het een beetje rondgebogen en aan elkaar geniet. De sluiting is gemaakt met knopen en gouddraad. Het kostte in totaal zo'n vier uur om alles af te maken. Ik vond het een bijzondere opdracht om te doen. Iets maken is leuk en de combinatie met het vak geschiedenis al helemaal.'

Literatuur

- Thomas Armstrong, *Multiple intelligences in the classroom* (Alexandria 2002).
- James Bellanca, *Active learning strategies and projects for engaging students' multiple intelligences* (Thousand Oaks 2009).
- James Bellanca, *Active learning handbook for the multiple intelligences classroom* (Thousand Oaks 1997).
- Linda Campbell, Bruce Campbell en Dee Dickinson, *Teaching and learning through multiple intelligences* (Boston 2004).

Het nakijkformat en een lijst met ideeën voor objecten is te vinden op de website vgnkleio.nl/kleio.

